

Sessió 'Odeseïna, la clau del progrés sostenible'
Carlos Mataix, Pere Navarro, Clara Arpa i Cristina Gallach
XXXV Reunió Cercle d'Economia
01/06/2019

Carlos Mataix: *"No només enfrontem un escalfament ambiental, sinó també social: les societats es fragmenten, la desigualtat augmenta i no comprenem el futur. Quina és la solució? La Odeseïna"*

Cristina Gallach, Alta Comissionada per a l'Agenda 2030 del Govern d'Espanya, es va referir a la introducció a la sessió a aquesta agenda com a "una visió, però també un pla i una caixa d'eines". Combinada amb els ODS, "crea un llenguatge compartit que ens permet saber del que parlem en interactuar amb els que tenim més a prop, però també amb països molt llunyans".

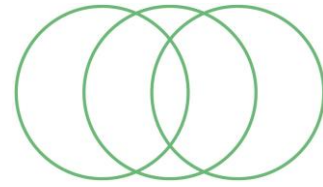
Referida breument a què ha fet l'Alt Comissionat des de la seva creació, Gallach va apuntar que "ens hem organitzat, dotant-nos d'unes estructures de govern fàcils, un consell per a la societat civil i una comissió nacional de pròxim llançament, hem proposat polítiques, i hem intentat mobilitzar tots els actors de la nostra societat".

Odeseïna: la solució a l'escalfament global i social en 17 comprimits

Carlos Mataix, director del Centre d'Innovació en Tecnologia per al Desenvolupament Humà de la Universidad Politécnica de Madrid, va afirmar a continuació que "l'Agenda 2030 es declina en 17 objectius, però també en una declaració importantíssima de 193 països i en una sèrie d'acords per fer viable la seva implantació".

Carlos Mataix: "Com a civilització, potser no tinguem més oportunitats de comptar amb un acord de la talla de l'Agenda 2030 en un moment en què estem creixent i en què hi ha estabilitat suficient per dur a terme grans transformacions."

Mataix va apuntar a continuació que la transformació promoguda per l'agenda "ja ha començat a ciutats i comunitats que han fet realitat espais de relació nous", i que hi ha un remei per a aquelles que encara no han dut a terme aquesta transició: la Odeseïna, "un tractament que s'administra en 17 comprimits i que no és un medicament miraculós".

Seguint amb l'analogia entre aquest fàrmac imaginari i els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible, el ponent es va referir a la Odeseïna com a "un tractament complex", però, alhora "l'únic realment universal davant els reptes que enfrontem". El seu laboratori són les Nacions Unides, el seu desenvolupament va ser col·laboratiu i les seves càpsules es desdoblen "en 169 metes". Aquests comprimits "interactuen a més a més entre ells", de manera que els efectes beneficiosos d'una càpsula potencien els de la resta.

Mataix va recuperar tot seguit el concepte emprat en la seva ponència del dia anterior per la ministra d'Economia, Nadia Calviño, sobre que ens hem d'encaminar "cap a una transició justa". Per al ponent, aquesta pot implicar "algun efecte negatiu en el curt termini", però, a llarg, serà sens dubte positiva en múltiples aspectes, entre els quals "la lluita contra la corrupció, la justícia social o l'aplicació de la ciència a la sostenibilitat".

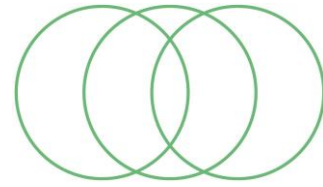
A manera de tancament, Mataix va destacar l'especial importància de la càpsula 17, que "insta a formalitzar aliances per complir realment amb els ODS". El fons d'aquest comprimit entra en conflicte en ocasions amb els fonaments de la nostra societat, que de vegades "no està dissenyada per cooperar", i per això és important promoure i difondre "els beneficis de la col·laboració" com a única via per complir les tasques que ens hem encomanat per 2030.

La transformació de 'la típica empresa espanyola' de la mà del Pacte Mundial

Va parlar a continuació Clara Arpa, CEO d'ARPA i Membre del Board UN Global Compact, per referir-se en primer lloc a la seva companyia com a "la típica empresa espanyola: industrial, familiar i amb cinc dècades d'història a les seves esquesnes".

En el moment de la seva arribada a la direcció l'any 2012, Arpa es va preguntar com tornar sostenible almenys durant 25 anys més una companyia metal·lúrgica en la qual, en aquell moment, "predominava el personal masculí" i en la que "només es parlava d'hores extra". La resposta a aquesta pregunta va venir de la mà dels ODS i del Pacte Mundial, i el primer pas per encaminar-se en la seva direcció "va ser matricular els quatre integrants del nostre equip en un curs de postgrau per a experts en RSC". Després d'incorporar aquests coneixements i transcorreguts sis mesos més, ARPA va traçar una primera estratègia empresarial "orientada a la sostenibilitat i alineada amb l'Agenda 2030".

La companyia es va adherir a més al Pacte Mundial i va realitzar una primera auditoria de punt de partida, "en què ens va sorprendre comprovar que complíem més coses de les que ens pensàvem", la qual cosa es va convertir en un estímul per començar a emprendre els diferents Objectius de Desenvolupament Sostenible un per un.

Clara Arpa: "A la nostra companyia de seguida ens vam adonar que, fins i tot en el nostre nínxol d'activitat, podíem i necessitàvem contribuir als 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible, perquè tots afecten en definitiva a com ens gestionem, com consumim i com produïm."

Arpa va relatar a continuació el procés per a la implicació de tota la companyia en aquest camí cap a la sostenibilitat, que va passar "per la realització d'entrevistes a tota la plantilla", per impartir "diferents formacions", i per l'anàlisi i replantejament de "tots els nostres processos productius". Al cap d'aquest procés, "avui ARPA estalvia un 35% de llum i un 48% de calefacció i aspira que a la fi de 2019 el 100% del seu consum es basi en una puntera instal·lació fotovoltaica", entre d'altres fites en matèria de reciclatge o d'ús de plàstics.

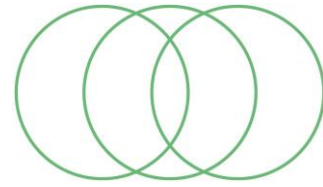
Zona Franca: a la recerca de la sostenibilitat econòmica, el desenvolupament socioeconòmic, la integració urbana i la sostenibilitat

El següent ponent de la sessió, Pere Navarro, delegat especial de l'Estat al Consorci de la Zona Franca de Barcelona, ha afirmat que els esforços de l'entitat per ser més sostenible en la seva activitat corrent passen actualment per "mantenir un diàleg constant amb els nostres proveïdors" o per "apostar per l'economia circular".

Navarro va afirmar així mateix que, sota el seu lideratge, el consorci vol convertir la Zona Franca en "un lloc més humà, agradable i amb uns serveis més adequats". Per fer aquest esforç compta amb una estructura de govern corporatiu privilegiada, que el ponent va atribuir a "la clarividència dels qui, fa un segle, van decidir expropiar una part del Delta del Llobregat per establir un dipòsit franc que a hores d'ara ja resultava imprescindible per a la promoció del comerç internacional a Barcelona".

Aquesta clarividència es va combinar a més amb un ampli consens "d'ajuntaments, cambres o de la junta d'obres del port" que van fer possible una història d'èxit i que avui la Zona Franca sigui "una fàbrica d'oportunitats i d'idees".

Pere Navarro: "L'actual pla estratègic del Consorci té 3 pilars: la seva sostenibilitat econòmica a llarg termini; la contribució al desenvolupament econòmic i social del territori; i la integració urbana i sostenibilitat mediambiental."

Navarro va abordar en l'últim bloc de la seva intervenció com el consorci no es limita a l'administració d'un patrimoni, sinó "a brindar al mateix valor afegit". Aquest esforç passa per "explorar noves tecnologies i noves formes de fabricar", per exemple, "mitjançant l'establiment de la primera incubadora d'impressió en 3D": una tecnologia cridada "a revolucionar tot el procés de producció i logística" i ha convertit-lo, a més, "molt més sostenible per l'absència de residus".

Altres dels actuals reptes de la Zona Franca passen per "integrar-la més a la ciutat" per tal que els ciutadans coneguin i aprofitin un espai "amb una grandària equivalent al de 40 illes de l'Eixample barceloní", i per que es donin en el seu context aliances com les que el consorci manté "amb el port, l'aeroport o Renfe".

De l'estat del benestar a l'estat socioecològic

A l'espai dedicat al debat, Carlos Mataix va reconèixer que un procés de transformació tan ambiciós com el que proposa l'Agenda 2030 "provoca resistències que hem enquadrar en la normalitat", però que "si seguim per les trajectòries ja conegudes" no anem cap el canvi transformador que realment ens cal.

A la pregunta de com escometre el canvi cultural d'una organització, Clara Arpa va assenyalar que "el primer que cal és explicar a tota la teva organització què és el desenvolupament sostenible i que deixin de relacionar-lo amb col·laborar amb tal o qual ONG". "En el nostre cas, va resultar especialment efectiva l'al·lusió al fet que actualment estem consumint l'equivalent a 1,7 planetes, i al fet que, si no canviem, el 2030 estarem consumint-ne 2,5". En la seva experiència, "quan la plantilla comença a entendre aquests conceptes, comença el canvi".

Finalment, Carlos Mataix va considerar necessària per dur a bon port l'Agenda 2030 una aposta per "obrir la nostra informació i afavorir un big data al servei de la intel·ligència col·lectiva", perquè "sense una xarxa global d'aprenentatge" estem condemnats a uns cicles d'innovació tradicionals que no avancen a la velocitat que exigeix la situació crítica que travessa el nostre planeta.

A manera de tancament, la moderadora de la sessió, Cristina Gallach, va afirmar que "l'Agenda 2030 és una cosa de líders, però tots nosaltres ho som, sigui en les nostres organitzacions, en els nostres equips, o, simplement, en les nostres famílies". Des d'aquesta disposició de co-lideratge, "és important la mobilització pública i la connexió", que són els dos actius que ens conduiran a "l'efecte multiplicador desitjat".

Per Gallach "tenim per davant un camí espectacularment intens, interessant i fascinant mitjançant el qual passar de l'actual estat del benestar, complex i solcat de desafiaments, a un altre de socioecològic, que és l'únic que podrà perdurar i que serà impossible sense l'acció de tots".